

סוף זמן קרי"ש

עש"ק נשא
8:33

עש"ק בהעלותך **8:34**

מאן דלא קרי קרי"ש בענתיה
בגדיו הוא כל הווא יומא
הדיק בליל סוף.

בי"ה

מובני יינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת נשא
מס גיטין פ. פב.

פרשת בהעלותך
מס גיטין פב: עד פג.

תנ"א וא מן לעתה רבי"ר תנור"א
ואו אה אכ"ר לטב"ק מן אר"ר ח"ת
מור"ר רבינו שליט"א בסיוט סם קידושין

שנה י גליון ל' (תבי"א)

נשא

ג' סיון תשס"ה

ברכת צדיק

ביום הששי נשאי לבני גר אליסף בן רעואל. פ"א היה הק' בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע בבארדישוב, וקיבץ סכום רב לצורך איזה דבר גדול, ותנתו לו נדבות הגונות, חאת היה ביום ו' פרשת נשא. ועמד הק' על רגליו ואמר להם: אברכים בברכת היום, והיגו: ביום הששי נשאי, ירומו ויתנשאו - לבני ג'ד, לבני אדם שהם גומלי ד'לים, אליסף, אל יסופו מהעולם קודם זמנם - ואותן העקרים יהיה להם - בן. אשר רעואל, שיהי' להם ידיעה בהש"ת.

דנא דר מצרא

יאר ד' פניו אליו ויחנך. ובמדרש יאר ד' פניו אליו בתורה, ויחנך שנה ר' חייא הגדול יחנה ד' אלך, ותמנה, יתאר עפמישיכ המפורשים הטעם שהשכין השי"ת שכניו על הר סיני שלם שבהרים לתת לו התורה, יען שמלאכים טוענים לתת להם התורה משום דינא דבר מצרא, לזה בא השי"ת אצלנו והשכין שכניו בתוכנו כדי שיהיה לנו דינא דבר מצרא, לזה אמר יאר ד' פניו אליו בתורה, וא"ת הא נתינה זו שלא כדון היתה דשיך באמת למלאכים כג"ל, ע"א ויחנך יחנה ד' אלך, ואו יהיה לך דינא דבר מצרא, ושיך לך התורה.

שוכן את דכא

ויברך ה' וישמרך. שמעתי מאדומ"ר נ"ע וישמרך הוא לשון שמרים, שיוכה לראות תמיד בעצמו שהוא בחינת שמרים, שאינו מוזכר עדיין בשלימות, וממילא ה' שוכן את דכא ושפל רוח.

כך הוא דרכה של תורה

וידבר ה' אל משה לאמר נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחתם. למה לא ניתן לבני גרשון לישא הארון שהיה הכבוד אבל הטעם כמו שאמרו בבב"מ ק' לא בנאו בראש ההר רק בין כתיפיו שכן והטעם דהו מורה גם על התורה כי מציון תצא תורה ותי"ח אינו ראוי להיות גבה רוח אבל גם לא גאות ולתלעבר עם שפלים כדאמרינן תי"ח צריך להיות לו גאווה שמינית שבשמינית ולכן לא היה התורה בראש ההר וגם לא בשטח קרקע שהה רק בהר ממוצע לעולם יבחר אדם בתורה בדרך ממוצע וכן היה בקהת שלא היה בכור כי גרשון גדול ממנו ולא הצעיר כי מררי הצעיר והיה ממוצע וכך הוא דרכו של תורה.

מדה כנגד מדה

איש כי תשטה אשתו. ופירש רש"י ז"ל מה כתיב למעלה מן הענין איש את קדשו לו יהיו, אם אתה מעכב מתנת כהן חייך שתצטרך לבוא אצלו להביא לו את הסוטה. ולכאורה כל עובר ושתומם מה ענין זה לזה בשביל שאינו נותן תרומה ומעשרות לכהן יצטרך להביא את אשתו לכהן. אכן נראה דהקב"ה משלם מדה כנגד מדה, דוה מעכב מלידת מתנת לכהן, ועל ידי כך מניע לתכלית עוני, לכך מביאו הקב"ה לעבור עליו רוח קנאה לקנא את אשתו להחזיקה לסוטה ולהביאה לכהן, וכהן כשהוא בודקה צריך לפרוע ראשה כדכתיב (במדב' ה' יח) ופרע ראש האשה, ודבר זה נרע (והדיק ח"ג קכ"ה) כשהאשה מגלה שעה גורמת להביא את בעלה לידי עניות, אם כן שפיר הוי מדה כנגד מדה, הוא גרם עניות לכהן לפיכך נפרע במידה זאת

שחודש אשתו בסוטה, וגורם לה להיות ראשה פרוע אשר על ידו יגרם לו גם כן לבוא לידי עוני.

מעלת ישראל נגד אומות

נשא את ראש בני גרשון גם הם. הדנה כבר נתבאר בדברינו דממה שהקדים הכתוב לגודל את בני קהת בראשונה לפני בני גרשון הכבוד נודע מלת כח התורה ומעלתה שהיא קדמת לכל והכל יקר ו"ל כתב לבאר ענין זה ביתר שאת, דלכאורה תקשה ע"ד המד"ר שעי"כ הקדימו לבני קהת מפני שהיו טועני הארון דהא גופא קשיא למה לא נתנו הארון לבני גרשון הכבוד לכבדו ביתר שאת ועז התורה אשר לו מעלת הכבודה, ותיך שבוה רצה הקב"ה להראות שכבוד חכמים יחלו, כדי ללמד דעת את העם שייכבדו את לומדי התורה, ולקראו לקדשו זה מכובד לקדשו לכל דבר שבקדושה כדרך שמנה את בני קהת תחלה בעבור משא דבר ה' אשר אתם, ואילו היה נותן את הארון לגרשון הכבוד הייתי אמר שבעבור הכבודה מנאן תחלה ולא הייתי תולה החשיבות במשא הארון, ע"כ מסר הארון אל קהת ומנאו תחלה, וידעו הכל ליתן כבוד לתורה וללומדיה, עכ"ל.

ומצא מזה דמפרשה זו ישנה נשיאות ראש לכל כלל ישראל, שהרי כל ישראל הם לומדי תורה והתורה קנייה בידם, וידעו כל האומות שראוי לכבד ולהוקיר את ישראל בעבור שהם לומדי תורה, וא"כ אף לבני גרשון הכבוד יש בכך נשיאות ראש, שהרי מכאן נודעת וניכרת מעלת ישראל לעומת האומות, שראויים הם לכבדם ולשאם בעבור כח התורה שבידם.

וזה יהיה ביאור הכתוב נשא את ראש בני גרשון יגם הם, כלומר שגם להם יש בכך נשיאות ראש דאף שאיחון הכתוב ובוה תקסן מעלתן לעומת ערך מעלת בני קהת שנמנו ראשונה, מ"מ יש בכך גם מעלה וחשיבות להם עצמם, דויל בתר טעמא ששנמנו בני קהת תחלה בוכות התורה, ויכן שנשמע מכאן גודל כח התורה יש בוה רוממות וגדולה ונשיאות ראש גם לבני גרשון ולכל כלל ישראל.

כח התברור את בני ישראל אמור להם. יש להבין מהו הכוונה במאמר אמור להם, ודברי רש"י ידועים. ויתבאר על פי מה שכתב האלשיך הקדוש (פ' עקב) לפרש הפסוק רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם, פי' לגודל קדושת האבות מצד עצמיתם אתם כדאמרי, הרק ויבחר בורעם אחריהם בכס מ"ל העמים, כלומר מכח שהעריך אתכם נגד העמים וראה אשר בערכם אתם טובים מהם, עכ"ד.

אמנם דעת לנבון נקל כי בחינה זו לא נאמרה רק בשעה שבני ישראל הם בסתר המריגה דאו צריך להעריך חשיבותם נגד שאר העמים, אבל בשעה שעושין רצונו של מקום ועוסקין בתורה ובמצוות באהבה וביראה, או הרי הם ספונים וחשובים מצד עצמם אף מכלי להעריכם נגד האומות, הוה שאר הכתוב כח התברור את בני ישראל אמור לה'ים, היינו שהברכה תחול עליהם מצד חשיבות עצמם, ולא יצטרכו להעריכם נגד שאר האומות, ועל זה ממשך ואומר ויברך ה' וישמרך, ורשו במדרש (במ"ד פי"א ס"ה) ויברך ה' וישמרך מן המוקים המקיפים אותך. והרמוז בוה שיתברכו מאת ה' מצד עצמם, ולא יצטרכו להעריכם נגד אומות העולם המקיפים אותם כדי לידע חשיבותם.

ברך משה

אוצר הגנוז

עמידת בעל דרשן אחורי הארון קודש

כח התברור את בני ישראל אמור להם. ת"ר, כה תברכו - פנים כנגד פנים, או אינו אלא פנים כנגד עורף, תיל אמור להם, כאדם שאומר לחבירו (סוטה ל"ח א'). ועיין בתשובות הרמב"ם סי' פ"ה (הס' לפ"א) בתשובה לשואל אחד שהתרגם על המנהג שהכתובים (ומדעים פניהם כלפי הקהל ואחוריהם כלפי ההיכל, והשיב שאם הספרים שבהיכל גבוהים מן הארץ עשרה טפחים חולקים רשות לעצמן ואין שום איסור לכהנים בהם שאחוריהם כלפי ההיכל, עכ"ד.

ותמה אני שלא זכר כלל מדרש זה שמופוש החיתר וא"צ כלל לטעם רשות בפ"ע, וצ"ע, וראיתי לאחד מגדולי האחרונים שכתב, כשאני דורש בפתיחת ההיכל אני מצדד עצמי שלא להיות אחורי אל ההיכל, עכ"ל. ולפי המבואר בדרשה שלפנינו י"ל דגם בדרשת החכם מותר לעמוד כלפי העם משום אימת אבות ציבור, שהקב"ה מחיל על כבודו ועבורם, כמבואר. ויותר מזה בדרשת חכם לפי מ"ד במדרש משלי סי' ט' ש'תביבה דרשת חכם לפני הקב"ה עד שבאותה שעה הוא מוחל ועונותיהם של ישראל, יע"ש.

אך הנה לכאורה צ"ע ממיש במדרס ס"ה פ' דבני קהת כשהיו נושאין הארון היו נושאין אותו פניהם כלפי הארון ואחוריהם לדרך, היינו להעם, ומפרש שם משום דאין גבוהות לפני המקום, יע"ש. וזה לכאורה נסתייה לכל המבואר למעלה, א"ל י"ל דהא דמחיל הקב"ה על כבודו - הוא רק במקום תפלה או מדרש וכדומה, אבל לא בדרך, וטעם הדבר משום דבדרך כמו בני קהת לא היה להם כל עסק עם העם ולא ישיך שם כבודו הצבור, משאיכ בברכת כהנים ובודרש שכל ענינם עם הציבור (תורת מנחות).

בשר"ע (י"ד סי' רפ"ב ס"א) מבואר שאסור להתחזר אחוריו לארון הקודש אם כל כשרות"ת גבוה ממנו עשרה טפחים (פי' גבוה ט"ו מאדו"ס אדם משעמו, פי' ט"ו ופתיח תשע"ש ע"ש), ובט"ו (שם ט"ק) כתב שרובנו העומדים לדרוש כשאתחוריהם לארון הקודש אינם בכלל איסור זה שכיין שהס"ת מנתח בארון הקודש הרי הוא כבשרות אחרת, וי"כ אפטר להקל. ובשער הציון (סי' ט"ק) כתב שיעקר התירו של ה"ט"ז הוא רק לפי שעה, אבל לשבת בקביעות כשאתחוריו לארון הקודש אסור - כדברי הלבוש שהובאו לעיל - ואף ה"ט"ז מודה שבקביעות אין לסמוך על ההיתר שהס"ת ברשות אחרת, וכע"ז משמע ברשות סת"ם (למהשיך סי' ה') שחילק וכתב שה"ט"ז היתר רק כשדורשים בעמידה, אבל מבייבה אסור כיון שמעמידה היא דרך עראי וישבה היא דרך קבע. וכן משמע בפאר הדור (סי' ע"ח) שכתב שכנהים מותרים לעמוד כשאתחוריהם לארון הקודש כיון שהס"ת למעלה מעשרה טפחים והוא ברשות אחרת. ובהגרות שם ביאר שרק לצורך מצוה או לצורך ציבור יש להתיר ורק באופן עראי ולא בקביעות. וכ"כ בלקט יוסף (דף לא) ובשרת קרן לדוד (פי' לו). אך ברשות תורתית (פי' ה"א סי' ט"ח) כתב שהס"ת המונח בארון הקודש נחשב תמיד כמונת ברשות אחרת אף שאינו גבוה עשרה טפחים ועל כן יש להתיר אף כשישבו בקביעות ואחוריו לארון הקודש ושלא כדברי הלבוש.

אמנם מדברי הפוסקים נראה להחמיר בכך, ראה בערוך השולחן (י"ד סי' רפ"ב ס"ק א) שביאר דברי ה"ט"ז שכיין שדורשים בעינינו תורה ומצוות הרי זה עצמו כבוד התורה, ומשמע שבענין אחר אסור אף בדרך עראי ובעמידה. וראה עוד במקדש מעט (על דעת קדושים, סי' רפ"ב ס"ק) שנהג לצדד עצמו בשעת הדרשה אף על פי ששנצד ה"ט"ז מותר לעמוד כה"ט"ז. ובשערי אפרים (שער ג' בפתיח שער"ס לסיפ"ק ט) כתב שלא התירו לעמוד אף בדרך עראי אלא כשדורש לשם שמם אבל המוכין לדרוש לכבוד עצמו וכו' אין ספק שעונש יענש על כך שמקול ראשו כלפי הקודש יע"ל. וכ"כ בבני יונה (י"ד סי' רפ"ב).

[וראה ברשת חלפת עיקב (ח"ג סי' ק"ג) ובשרת מנחת יצחק (ח"ה סי' ע"ח) שהתירו לבד מצוה לעמוד ולדרוש כשאתחוריו לארון הקודש].

ובשרת תשובה מאתה (ח"ב סי' ר"ח) האריך בכך וכתב שנהג לצדד עצמו רק כשדרש לפני ארון קודש פתוח כדרשת ליל יחזק"ל וכו'.

ובלקט יוסף (ע"מ ע"ג) מדייק מרש"ם (תמיד פ"ק) דאין לעמוד כשאתחוריו נגד ארון הקודש, דארון הקודש דמי להיכל.

היקולא דידיקיא

מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

ו' סיון תקי"ב

מרן הקדוש [רבי ישראל מרוזין זי"ע] סיפר מעשה מבעל שם טוב זללה"ה, כי פעם אחת היה ענין פיקוח נפש גדול, שהיה איהו בן יחיד וטוב מאוד וכו', וציוה לעשות נר של שעה, ונסע ביער ודבק את הנר לאילן, ועוד איהו ענינים, וייחד יחודים וכו', ופעל ישועה בעזריה"ת, ואחר כך היה מעשה כזו אצל זקינו המגיד הקדוש, ועשה גם כן כנייל ואמר, היחודים והכוונות שכיוון הבעל שם טוב איני יודע, רק מעשה על סמך הכוונה שכיוון הבעל שם טוב, ונתקבל גם כן. ואחר כך היה מעשה כזו אצל הרב הקדוש רבי משה לייב מסאסוב ז"ל ואמר, אנו אין לנו כח אפילו לעשות כן, רק אספר המעשה והשיי"ת יעזור, וכן היה בעזריה"ת.

בנת שנתגרש ר' שמעון ממדינת רוסיא, היה גר שנה אחת בקהילת בעלזא, ונולד לו אז בן זכר, והרב הקדוש (רבי יהושע מבעלזא) זצ"ל היה הסנדק, ואחרי המילה היה שותת הדם בלי הרף, ולא הועיל שום תרופה, ושלחו אחר המוהל, ואמר שהוא סכנה, וציוה לקרוא אחר רופא. והוא רץ להרב הקדוש זצ"ל לספר לו שיתפלל [ויבקש] רחמים בעד הילד, וישב אז הרב הקדוש ביחד עם בניו, ואמר להם שמעו ואספרה לכם מעשה שהיה אצל הבעל שם טוב.

תלמיד אחד היה להבעל שם טוב, שהיה צדיק וחסיד מאוד נעלה, והיה לו שתי בנות שכבר הגיעו לפרקן, ולרש אין כל מאומה בידו לתת להם כסף נדוניא וצרכי הנישואין, ואמרה לו אשתו, הן אתה נוסע תמיד להבעל שם טוב, מדוע לא תגיד לו מאומה אודות בנותי, והבטיח לה להזכיר לפניו, ואולם כאשר בא שמה, לא הרהיב עוז בנפשו להגיד לו.

ובראות אשתו כי אין שומע לה מאת בעלה, נסעה גם היא שמה. וכאשר ראה החסיד הנ"ל כי אשתו עמו, הוכרח ליכנס להבעל שם טוב, והגיד לו את כל לבו, ואמר לו הבעל שם טוב, באמת, לא טוב עשית במה שהעלמת ממני רוע גורלך עד כה, ועתה הנני להגיד לך רמאה בדוקה לתינוק ששותת הדם מתמת המילה, והוא ליקח צפרדע אחת הנקרא בלשון אשכנז זאבע, ולשרוף אותה כלייל, ולהניח את האפר על המילה, ותיקן יפסק הדם, ועתה לך לדרכך והי' יצילח מעשיך.

ונסע החסיד הנ"ל לדרכו, ועבר דרך כפר אחד, ואדון הכפר היה יהודי גביר גדול ועתיר נכסין, וכאשר ראה האדון אותו, ביקש ממנו להתאכסן בביתו ולאכול עמו ארוחת הצהרים, קודם האכילה היה נצרך להסד את רגליו, ויצא החוצה, וראה היל של האדון הנ"ל עומד ומשתיין בקיר, והוא איננו מהול, ונרתע מאוד, וחשב בלבו איך אוכל לאכול אצל איש כזה שאינו מל את בניו, כשבו הביתה, אמר לו האדון ליטול את ידיו לאכילה, ולא רצה, וכאשר הפציר בו עד בוש אמר לו, האמת אנדי ולא אכחד, כי לא אוכל לאכול עמך אם אתה מבטל מצות מילה, וסיפר לו מה שראה את הילד שלו.

והתחיל האדון לבכות, ואמר לו שיש לו עוד שני בנים אינם נימולים, יען שונלדו לו מקודם חמשה ילדים ומתו מחמת מילה, והורה לו הרב אבי"ד שלא ימול עוד את בניו הנשארים, ונוכר החסיד בדברי רבו הבעל שם טוב זי"ע, ואמר לו יש לי תרופה לזה. והלך ולקח צפרדע, ושרף אותה וכתש את האפר, ומל את הילד הראשון והניח את האפר, ואחרי איהו ימים נתרפא הילד ושב לאיתנו הראשון, וכן עשה לשני בניו האחרים, וכולם נתרפאו.

והגביר הרבה שמח מאוד, ואמר לו מה נמיל אשיב לך בעד מפעלך, הנה עלי מוהר ומתן ואתנה לך, והגיד לפניו כי יש לו שתי בנות שהגיעו לפרקן, והוא עני מדוכא, ואין לו מעות להשיאם, ושאל אותו האדון כמה יעלה צרכי הנישואין והנדוניא, ואמר לו כך וכך, ולקח האדון הנ"ל את הכסף מצלחתו, ונתן לו.

וסיים הרב הקדוש זצ"ל, הנה עתה ימי הסתיין, ובלתי אפשר להשיג צפרדע, על כן יהי נא הסיפור הזה לתרופה כאילו נעשה המעשה, ויתרפא הילד וישוב לאיתנו, וכן היה, כי בבואו לביתו נסק מרותצת הדם, והילד נתרפא. (דובר שלום, אוהל יהשע אות 10.)

טוב זללה"ה, כי הגם אם לא היה המעשה בפועל ממש, אבל בכחו של הבעל שם טוב זללה"ה היה לפעול הכל. (זכרון טוב אות כו)

עובדא ידענא אצל אדוני אבי זקני התפארת שלמה זצ"ל, שפעם אחת הניח עצמו מעט לפוש, וציוה למשמשו שיתן לו ספר שבחי הבעל שם טוב, ועיין בו הרבה. המשמש התפלא מאוד, ולא עצר כח עד ששאלו, ילמדנו רבינו, האם כבוד קדושתו גם כן מאמין בכל הסיפורים המוזגים אלה שהם אמת. והשיב לו אדוני אבי זקני, שוטה שבעולם, אף שיכול להיות שהמעשיות אלו לא היו בפועל ממש, אבל הלא בכוחו של הבעל שם טוב היה לפעול כל הנפלאות ונוראות האלה, עכ"ד (נפלאות תפארת שלמה).

אציגה נא מה ששמעתי מפי הרב הגאון הצדיק המקובל רבי חנוך העניך אבדי"ק אלעסק זצ"ל, ששמע מפה חותנו הגאון הקדוש וכו' רבי שלום רוקח אבדי"ק בעל זצ"ל, ששמע מפי מורו הקדוש הרב מלובלין זצ"ל שאמר, אם יבוא אדם ויאמר לי שראה עשה הבעל שם טוב סולם, ועלה לשמים בחיים חיותו בגופו ובמבלשויו, אאמין לו, כי כל מה שאומרים על הבעל שם טוב ראוי להאמין. (בעל שם טוב עה"ת בהקדמה אות מה).

פעם אחת אמר [רבי משה מקאברין זי"ע], אשר כל המעשים והמופתים והנפלאות שמספרים על הבעל שם טוב זללה"ה, מחוייבים אנו להאמין, וגם אנו צריכין להאמין אם אף שלא היה בפועל היה לו נכח (אמרות טהורות [קאברין] התקשרות הצדיקים עמי 14)

הרב הקדוש רבי שלמה ראדאמסקער [בעל התפארת שלמה זי"ע], שאל פעם את הרב הקדוש רבי חיים צאנזער, אם כל הסיפורים שמספרים על הבעל שם טוב הם נכונים, ענה לו הצאנזער רב, איני יודע, אבל אני יודע שהבעל שם טוב היה יכול לעשות הרבה יותר פלאים, והיה יכול אף להחיות מתים (יהי אור מערכת הבעש"ט ותלמידיו אות 10) טעולה עוד לפרנסה, קבלה בדינו מפי צדיקי יסוד עולם נ"ע, שטוב להזכיר את הבעל שם טוב הקדוש בכל מוצאי שבת קודש, ולספר משבחי ותהלוכותיו, וזה טעולה הצלחה בכל השבוע לכל עניינים, בגון והן בנפש. (בארת המים [רימונב], סגולות עמי קסג, יקו המים בסופו)

מעשה שסיפר הבעל שם טוב, שפעל בתפילתו אצל השי"ת, שמי שישפר מעשה ממנו ויושע בכל משאלות לבו, פעם אחת ראו את הבעל שם טוב בוכה בכי גדול, ואחר כך ראו אותו שמח גדולה, וישאלו הגדול שבתלמידיו, להגיד לו מה היה הבכי הרב בתחילה, ולשמחה מה זו עושה אחרי כן.

ויענהו הבעל שם טוב, הנה ישבתי ונתון אל לבך, הן אנכי ואליהו הנביא למדנו שנינו אצל רב אחד הוא אחיה השילוני, והוא זכה אשר בכל פעם שמדברים ממנו אומרים עליו זכור לטוב, ואנכי אך סיפורי מעשיות יספרו ממני, ובכתי והתחנתי אל ה', כי כאשר יספר איש יהודי ממני מעשה הנוגע לרוחניות, וישג ישועה ברוחניותו, ואם בנוגע לגשמיות, וישג ישועה בגשמיותו, בהתפללי על זאת, שמעתי מכרזים בשמים, כי כל איש אשר יאמין בישראל בן שרה, כי כל עבודתו ועמלו היה אך לתועלת ישראל בכלל ובפרט, וידבר ממנו בתחילת השבוע, יהי השבוע הבא אליו לישועה ולרווחה, ואם בתחילת החודש יצא בכל החודש, ואם ידבר ממנו בראשית השנה, ישג שנה טובה ומבורכת, על כן מלאתי שמחה וגיל, בראותי כי גם דורות הבאים יוושעו בסיפור שמספרים ממנו (ישועות ישראל).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ הרה"ח ר' אלטר אברהם יעקב

ב"ר אהרן צבי ע"ה - ג' סיון

לע"נ הגה"צ ר' מאיר זאב בהגה"צ

ר' דוד זצ"ל זוגתו ויו"ח

נעקד"ה ג' סיון תשי"ד

וכבר נהגו ברוב תפוצות ישראל, להתקבץ בקיבוץ חברים בסעודה זו (מלוה מלכה), ולספר מעשיות מצדיקים, וקבלה מפי הצדיקים, כי לספר מעשיות מבעל שם טוב הקדוש מסוגל לשפע ולפרנסה. ומי שאין לו קיבוץ, טוב להזכיר בינו לבין עצמו שמות הצדיקים אשר ידוע לו, כי הזכרת שמותיהם גם כן טוב הוא, כי מעורר בזה זכותם וכו'. (אבן ישראל, סעודת מלוה מלכה אות כד-כה).

ידוע הוא מפי צדיקים, כי אפילו באם יספרו איהו עובדא, ועוד לא היה בפועל, עם כל זה היה בכוחו של אותו צדיק לעשות, וכאשר שמעתי מפי מגיד אמת, כי סיפרו בשם זקן זקני (מצד זוגתי תחיה) ה"ה הרב הקדוש מו"ה רבי יצחק אייזיק ז"ליה מקאלעף, כי בעת חלוי אמר לאנשיו העומדים אצלו, כי יספרו לו נוראות מצדיקי הדור, והאנשים אשר עמדו סביבו נלאו לספר, ולא ידעו את מה עוד לספר, ובא שמה (לעת הלז) איש אורח (באומנו בא) ובידו פי שניים, וסיפר נפלאות עד אין חקר, ואין קץ למספרו, אמר לו הרב הקדוש, במטותא מיך, כי כל את אשר תספר, תספרו לי בשם בעל שם טוב הקדוש זללה"ה, כי אולי לא כוננת בשמיעתך, ואולי תספר דברים אשר עודך לא היה לעולמים, אולם באם תספרם לי בשם בעל שם טוב הקדוש זל"ה, אזי אדע בטח כי לו היה הכח וההמשלה להראות אותותיו בכל הדברים אשר ילאה פה המספר לדבר (דברים ערובים ח"ב הקדמה הערה ב).

שמעתי מפי קדושת זקני זצ"ל [רבי אלימלך מטאהש] פעם בליל פורים שאמר בזה הלשון, רבי אייזיקל קאמארנער, האט מקבל געווען פון זיין שווער רבי אברהם מרדכי מפניטשוב, טויזנט מעשיות אמיתיים פון בעל שם טוב הקדוש, און ער האט יעדן טאג גערעדט פון בעל שם, זיין זון דער רבי זכרונ לברכה, היינו הרב הקדוש רבי אליעזר צבי מקאמארנא, שהיה רבו המובהק של זקני הקדוש האט געקענט די גרעסערע העלפט, היינו לכל הפחות יותר מחמש מאות מאלו המעשיות, וסיים קדושת זקני, און איך קען די גרעסערע העלפט פון מיין רביין, היינו יותר משתי מאות וחמשים מעשיות [רבי אייזיקל מקאמארנא קיבל מחותנו רבי אברהם מרדכי מפניטשוב, אלף מעשיות אמיתיים מהבעל שם טוב הקדוש, והיה מדבר בכל יום מהבעל שם טוב, בנו רבי אליעזר צבי מקאמארנא זצ"ל, שהיה רבו המובהק של זקני הקדוש, היה יודע את מחציתם הגדולה, דהיינו לכל הפחות יותר מחמש מאות מעשיות, ואני יודע את המחצית הגדולה מהם, דהיינו יותר ממאתיים וחמשים מעשיות).

ואמר אז קדושת זקני, אבל איהו מעשה לספר ואיהו לא לספר, ומתי לספר ומתי לא, יש בזה ענין כפי הזמן והמקום, וכמה פעמים היה כאשר אחד סיפר לפני קדושת זקני איהו עובדא מצדיק, אמר לו קדושת זקני דאס זאלסטו נישט דארציילן, אונז האבן מיר א ענין וועלעכע יא און וועלעכע נישט [דבר זה אל תספר, לנו יש ענין איהו דבר יש לספר ואיהו לא]. (מפיהם ומפי כתבם ח"א מערכת מו"ה"א מקאמארנא אות ב מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א מטאהש).

היה מרן [רבי יצחק מנעשכוי זי"ע] אומר בשם אביו זללה"ה [רבי מרדכי מנעשכוי זצוק"ל], שאינו מחשיב שום סיפורים מעשיות מצדיקים, כי הרבה מעשיות בדויים ומעורבים בטעיות, זולת המעשיות שמספרים מן הבעל שם

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואילו הן, פי הארץ, ופי הבאר, ופי האתון, והקשת והמן, והמטה, והשמיר, והכתב, והמכתב, והלוחות. ויש אומרים, אף המזיקן, וקבורתו של משה, ואילו של אברהם אבינו. ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה.

פי הארץ

יתבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' אמור) לפרש המדרש (ב"ר פ"א ס"ח) אמרה שבת כולל נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל יהיה בן זוגך, הדנה קי"ל (א"ח ס"ט פ"א ס"ח) שצוה להוסיף איזה זמן שהוא ודאי יום מחול על הקדש, ואותו חוספות יש לו דין שבת, והנה כל העולמות תלויים ועומדים במעשה התחתונים, ואמרו חז"ל (מביתב"ה) גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, והנה כל המועדים שתלויים בב"ד הם מעשה צדיקים, אבל שבת קדושה וקיימת ואינה תלויה במעשה הצדיקים, וזה שאמרה לכולם נתת בן זוג מושפע מצדיקים, ולי לא נתת בן זוג מושפע מצדיקים, אך קדושה וקיימת מאלה, ועל זה היתה התשובה כנסת ישראל יהיה בן זוגך, ע"ד דאיתא בשו"ע (א"ח ס"ט פ"א ס"ח) אם רוב הקהל קבלו עליהם שבת המיעוט נמשכן אחריהם בעל כרחם, ע"ש. ואז הם מקדשים שבת מבעוד יום, ונמצא גם שבת הוא מעשה צדיקים, עכ"ד.

והנה קרח כבר בכח מעשה הצדיקים שהם יכולים להוסיף ולחדש על גופי תורה, וכמו שאמר כי כל העדה כולם קדושים, ופירש"י כולם שמעו דברים בסניפי הגבורה. ומרדע התנשא על קהל ה', והיינו איזה כח יש למשה וצדיקי הדור להוסיף מה שלא צוה ה', אמנם מתו"ס שבת יש לנו ראייה גדולים מעשה צדיקים יותר ממועדים שמים וארץ, ולכן בערב שבת בין השמשות בזמן שמוסיפים מחול על הקדש, ואברהם שבת בפי הארץ, כי ממה שמוסיפים מחול על הקדש מוכח גדולים מעשה צדיקים, ואם כן מגיע לו לקרן עתה על שחלק על משה רבינו.

*

עוד יתבאר מה שנברא פי הארץ בערב שבת בין השמשות, על פי מה שכתב האלאגי בשארית יעקב (פ' קרח) שקרח ועדתו באו לפרוק עול מלכות שמים מעליהם, שהיו אומרים שהם אנוסים בקבלת אלהותו ית"ש בבתן תורה, וכמבואר בגמרא (שבת פ"ח) שכפה הקב"ה עליהם ההר כגיגית, ואמרין התם מכאן מודעא רבה לאורייתא, ועל זה אמרו (במדרש ט"ו) כי כל העדה כולם קדושים, ופירש"י כולם שמעו דברים בסניפי הגבורה, לרבות ששם היו אנוסים בכפיית ההר עליהם, אלא שכל העדה כולם קדושים, שמקדשים עצמם במוות להם מן הדין, ועל כן מרדע התנשא על קהל ה' לבא עליו ברובה ה', להיות אחרון כהן ואתה מלך, ואם בשביל שעל ידיכם זכינו לקבלת התורה, אין תורה ח"ו, עכ"ד.

אולם בשארית יעקב (פ' מסעי) הביא בשם זקינו מהר"ש אלאגי בספרו רצון אהבה להעיר על טענת מרדעא, דלכאורה הרי קי"ל (בבא בתרא פ"ד) תלוהו וזבין זבניה וזבני, דאגב אונסא הווא גמרו ומקני. וכיון שבת הקב"ה הבטיח להוסיף מצותיו שישלם כנגולתו, הלא איכא שטר מצוה, ואגב אונסא הווא גמרו ישראל וקנו התורה, ושוב ליכא טענת מרדעא. ותריך דתלוהו ויהיב (היינו שנתן פטח פתח), אז אמרין אגב אונסא וזווי גמרו ומקני, אבל מתן שטר המצות הוא אמרין (ע"פ פ"ב) היום לעשותם ומחר לקבל שטרם, דשטר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולכן לא מהני כשהוא באונס, עכ"ד. אכן כתב בננוע מגדים (פ' אח"כ) דאע"פ אמרו חז"ל (קידושין ט"ז) שטר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום על מצות דרבנן איכא שטר מצוה גם בהאי עלמא, ע"ש. ולפי זה על תוספת שבת איכא שטר מצוה בעולם הזה, ומכאן זה ליכא מרדעא רבה לאורייתא.

ונמצא כי בערב שבת בין השמשות בזמן שמוסיפין בני ישראל מחול על הקדש או מתבטל טענת המרדעא, דמכח תוספת שבת מגיע לישראל שטר מצוה בעולם הזה, ולזה באותו זמן נברא פי הארץ, כי על ידי זה נתבטל טענת קרח מכח המרדעא, שהיו על ידי תוספת שבת איכא שטר מצוה וליכא טענת מרדעא, ועל כן אז נברא פי הארץ ונבטל קרח ועדתו.

*

עוד י"ל בבבאור הענין שנברא פי הארץ בערב שבת בין השמשות, בהקדם מה שכתב המחבר"ט בצפת פענת (פ' יתרו) בבבאור הכתוב לא יהיה לך אלהים אחרים על פני גור, כי דור אנוש שעבדו להמלות אמרו שראוי לחלוק כבוד אל צבאי השמים משרתי האל אשר הם פקידים מאתו יתברך להשיג על

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרקי אבות שב"ק במדבר שנת תשס"ח לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עולמו כמו חמה ולבנה ודומיהם מן המולות, שכבודן כבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שעבד מלך מלך. אך איתא בפרק יש נוחלין (בבא בתרא ט"ז) אפולגתא דתנאי במאי קמיפלגי, מר סבר חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ומר סבר אין חולקין, והלכתא חולקין, והלכתא אין חולקין, קשיא הלכתא אהלכתא, הלכתא אהלכתא לא קשיא, הא דפליגי ליה רביה יקרא הא דלא פליגי ליה רביה יקרא, ע"ש. הרי דבפניו אין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, רק אי פליגי ליה רביה יקרא אין זלוול אם מכבדין אותו בפניו. ולזה אמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פניו, כלומר בפני ובמקומי אין לך לחלוק כבוד לשום אחד ממשרתי, והוא יתברך מלא כל הארץ כבודו, לפיכך אין לך מקום לעשות פסל וכל תמונה אשר בשמים ממזל ואשר בארץ מתחת גור, כענין שנאמר (תהלים ק"ט) אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאלו הנה גור, ואין לומר דפליגי להו יקרא, לזה אמר לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא, ועל כן כל שהוא על פני אסור, עכ"ד.

ובזה כתב האלאגי בשמע יעקב (פ' ק"ה) לגבי מצות כיבוד אב ואם, שיש לחקור היאך אפשר לחלוק כבוד לכבוד רדם בפניו ית"ש, אך בייאר הענין כיון שהקב"ה חלק להם כבוד ופליגי להו יקרא, והזהיר על כיבוד אב ואם, תו ליכא משום חולק כבוד לתלמיד במקום הרב, וזה פירוש הכתוב (דברים ט"ו) כבוד את אביך ואת אמך כאשר צו"ך ה' אלקיך, היינו משום דפליגי להו הקב"ה יקרא וצוה לכבדם, עכ"ד.

אך כ"ק מרן דר"ז זללה"ה דברבי יואל (פ' ע"ג עמוד ט"ז) ביאר שדבר זה אי חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב תלוי במחלוקת שמעון העמסוני ורבי עקיבא (פסחים כ"ב) אי דרשינן את ה' אלהיך תירא (דברים י"א) לרבות תלמידי חכמים, דלרבי עקיבא דרשינן את לרבות תלמידי חכמים, אם כן ריבה הכתוב לחלוק כבוד לתלמידי חכמים במקום הרב זה הקב"ה, מה שאין כן לשמעון העמסוני דלא דרשינן את, לדידיה אין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, עכ"ד.

והנה איתא במכילתא (יתרו פ"ג ס"ד) זכור את יום השבת לקדשו, זכור מלפניו ושמו מלאחרי, מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקדש, ופי' במרכבת המשנה דרדשי ליה מדארמא קרא את יתירה, לרבות דמוסיפין מחול על הקדש, ע"ש. אך מבואר שם בגמרא דא דרשינן את ה' אלהיך תירא לרבות, אף שאר אתו לרביי אתר, אבל אי לא דרשינן את ה' אלהיך תירא, מרדא לאו לרביי אתי כולהו נמי לאו לרביי אתי, ע"ש. ובכן אי לא דרשינן את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, אם כן גם את דגבי שבת לא דרשינן לתוספת שבת.

והנה כתב בשמע יעקב (פ' ט"ז) לפרש מה שאמר קרח כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומרדע התנשא על קהל ה', והואיל ובתוכם ה' מרדע התנשא, דבפני הרב אין חולקין כבוד לתלמידי, עכ"ד. אך אין טענתו טענה, דהא היכא דפליגי ליה רביה יקרא חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ולזה בערב שבת בין השמשות בזמן שמוסיפין מחול על הקדש, הרי נסתר טענת קרח, דהא מוסיפין מחול על הקדש משום דרשינן את לרבות חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ועל כן נברא פי הארץ לבלות את קרח.

*

עוד יתבאר בטעם שנברא פי הארץ בערב שבת, על פי מה שכתב בבני יששכר (תשרי מאמר י' את"ו) בענין חומרות והידורים במעשה המצוות כי לכל מצוה יש גבול מוגבל באופן עשייתה כהלכותיה, זה כשר וזה פסול, אבל דקדוקי המצוות מה שכל אחד מישראל מוקדם בחומרות לעשותן באופן היותר נאות לזה אין גבול מוגבל, כי זה מחוייב בכל וכן זה חולקין כבוד לתלמידי, וכל החומרות ומילי דחסידי בכל המצוות מצריכי צריכי מאד לנפש הישראל, כי על ידי עשיית המצוה בפועל בגבול כפי הדין המוגבל מאיר רק אור הפנימי של אותו האבר, אבל על ידי מילי

דחסידי והחומרות עשושה בהמצוות יותר מן הדין המוגבל, וזה הוא מבלי גבול, הנה על ידו מאיר אור המקיף שבתו אבר בלי גבול, והוא לו לשמירה מן החיצונים, ותקיים בו מה שכתוב (דברים כ"ח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ע"י"ש דברכה"ק.

ונקדים עוד מה שכתב א"ז זללה"ה בתפלה למשה (מזמור פ"ו) לבאר עניני פרישות וחסידות לעשות לפני משורת הדין משמרת למשמרת לאיסורי תורה, ולכאורה די לך מה שאסרה התורה, אמנם איתא בספרים אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, היינו רק אם הוא צדיק במעשיו ואינו עושה לעצמו גדרים וסיגים ומילי דחסידי, הנה צדיק כזה אי אפשר שלא יכשל בשוגג באיזה חטא, אבל מי שעושה משמרת לעצמו אף מה שלא אסרה תורה כדי שלא יכשל בנדנדו איסור או במדה שאדם מודד מודדין לו ורגלי חסידיו ישמור, הקב"ה שומרו ומצילו מכל ממשול אף במה שאינו יכול לשמור עצמו ושגיאות מי יבין. וזה שאמר שמרה נפשי כי חסיד אני, ושומר אני את עצמי בגדרים וסיגים, אם כן ראוי שגם הקב"ה ישמור אותו, עכ"ד.

וע"ז פי זה יש לפרש מה דאיתא במסכת שבת (דף ק"ב) לא יקרא לאור הנה בשבת שמא יטה, אמר רבי ישמעאל בן אלישע אנו אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא וביקש להטות אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנה, ולכאורה אינו מוכן מה היה סוכר רבי ישמעאל מעיקרא, ומה חזר באמרו כמה גדולים דברי חכמים. ולפי האמור יוכן היטב הדחמנים עשו בזה גדר וסיגי שלא יקרא כדי שלא יטה וכל ידו זה שמקימין דברי חכמים וחסידות בזה יצילו השומר והשי"ת ישמור נפשו כדי שלא יבואו לשגיאה, וכיון שהוא לא חש לדברי חכמים לכן לא היה לו שמירה וטעה ושכח הטהו, ולזה אמר כמה גדולים דברי חכמים שאם מקיימים דבריהם או יציל משגיאה כי זהו הסגולה ממילי דחסידי שלא יבא לשגיאה ע"י שמירת השי"ת.

ובד"ר זה יש ליתן טעם על מה שכתב חז"ל להוסיף מחול על הקדש, וכדאיתא במכילתא (יתרו פ"ג ס"ד) זכור את יום השבת לקדשו, זכור מלפניו ושמו מלאחרי, מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקדש, ופי' במרכבת המשנה דרדשי ליה מדארמא קרא את יתירה, לרבות דמוסיפין מחול על הקדש, ע"ש. כי על ידי שיקיימו בני ישראל דברי חכמים ויסיפו משמרת למשמרת לעשות לפני משורת הדין, הקב"ה רגלי חסידי ישמור שלא יבא לשגיאה לחלל את השבת אפילו בשוגג ח"ו. וזה שאמר זכור את יום השבת, שיזכור תו"ס שבת דרשינן מריבי דאת, ועל ידי זה לקדשו, יזכה לקדש את יום השבת בשמירתו ולא יבא לירי שגיאה ח"ו.

וע"ז פי זה יש להבין טענת קרח שטען כי אנוש מאלקי צדיק, ולמה לו להיות צדיק יותר מאשר צוה ית"ש, ואין זה מן הצורך, ומהו השבט שיעשה המצוה ביתרין ובחומרות יותר ממה שנצטווה, ולזה אמר כי כל העדה כולם קדושים, ופירש"י כולם שמעו דברים בסניפי, היינו מה שאסרה התורה משורת הדין, וסגי בזה ואין צריך להוסיף עוד, כי ובתו"ס ה', שעל ידי שמירת המצוות יהיה בהם אור פנימי המוגבל כמו מעשה המצוה המוגבל בלי דקדוקים והחיות יתירות וסגי בזה, ומרדע התנשא על קהל ה' להוסיף עליהם מפי חכמים כמה מיני חומרות והידורים, והלא די לך מה שאסרה תורה ולא להוסיף על זה גדרים וסיגים, וזה שאמר ומרדע התנשא על קהל ה', רמו לאור מקיף שהוא על קהל ה' שמקיף את איש הישראלי, וטען שאינו צריך לכל זה. ולזה השיב משה רבינו בקר וידע ה' את אשר לו, ופירש"י גבולות חלק לו הקב"ה בעולמו, בין איסור להיתר, אבל יכולים אתם להפוך בקר לערב, הכוונה על פי המבואר במדרש (ב"ר פ"ב ס"ה) דבוקר יכונה מעשיהן של צדיקים וערב יכונה מעשיהן של רשעים, וזה שאמר להם משה בלשון ניהותא שעל ידי טעות אפשר להפוך בקר לערב ולחשוב על עבירה שהוא מצוה, ושגיאות מי יבין, ולכן צריכים למילי דחסידי דרק על ידי תוספת גדרים וסיגים רגלי חסידי ישמור מכל ממשול וטעות. וזה שאמר, כן, על ידי הגדרים וסיגים, ויבדל אהרן להקדיש"ו, על ידי שמקימין מצוות עשה קדושים תהיו, ופי' שם הרמב"ן לקדש עצמו במוותו לו בפרישות יתירה, על ידי זה הברילו ה' והפרישו מכל שגגת איסור.

ולכן בערב שבת בין השמשות, דאו הוא זמן תוספות שבת, שזה מרעיל לו לאדם על שמירת שבת שלא יבא לירי שגיאה ח"ו, או נסתר טענת קרח על מה שמוסיפין בחומרות והידורים על מצות ה', כי מכאן מוכח עד כמה צריכי האדם להזהר להוסיף תמיד חומרות והידורים על מצות ה' אשר זה יעמוד בעדו להשמר מכל חטא ועון, ולכן אז נברא פי הארץ כי ראוי הוא לעונש על מה שחלק על משה ואהרן.

צטצילי הלכה

בירורי הלכות, ערך נוסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים" ע"י מצבי המוללים קרית יואל ומה למראה עינו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

הערות והארות מתקבלים בכתב ע"י המעקב 845 781 7213

הדינים כשאכל חלב ורוצה לאכול בשר

א) אחר שאוכלין או שותין חלב, המנהג פשוט להמתין חצי שעה ואח"כ אוכלין בשר, ויש המחמירין וממתנים שעה שלימה בין חלב לבשר, ועל שוויצ"ע קע"ז צריכין להמתין שש שעות הדמטעם נשאר בפה, וגם נשאר בין השיניים כמו בבשר.

ב) אחר שממתנים חצי שעה, יש שאוכלין תיכף אח"כ בשר ואין מקפידים לאכול או לשתות איזה דבר בין החלב והבשר, ויש מהממירין ועושים קינוח והדחה ונטילת ידים, קודם שאוכלים הבשר, [וביו"ט שבועות אחר שאוכלים מאכל חלב, ממילא יש קינוח והדחה ונטילת ידים, ע"י נטילת ידים לסעודת הבשר, וגם אכילת הפת וגם שתית יין וכדומה, קודם אכילת הבשר].

ג) מי ששינוי פרודות או שיש לו ברעיסע"ס הושש שנשאר גבינה בין השיניים צריך לחטט שינוי ע"י קיסם וכדומה, וכן מי ששינוי נקובות והושש שנכנס פיורוי גבינה בתוך הנקבים צריך לנקותם.

* כן הוא מנהג העולם, והובא במטה ראובן ליו"ד סי' קפ"ו, ובכל ספרי הלכה (במנינו), ומדינת דשו"ע א"צ להמתין כלום וסגי בקינוח והדחה ונטילת ידים בין החלב והבשר, והמנהג מיוסד ע"פ זוהר (פרשת מטעמים שובאב בבי"ט קצ"ג ובש"ן יור"ד סי' פ"ט סק"ז) דאסור לאכול גבינה ובשר בשעת חרא, ומפרשין בדברי זוהר שאין הכוונה לשעה שלמה של 60 מינוט, אלא על זמן מה, ובפ"ק דמס' שבת תנן אין יקרא לפני הספר סמוך למנחה והיינו שעה קודם שעה חצי מנחה, חיוני מהו דיותר מחצי שעה לא נקרא סמוך, ויש לומר דיוצאין בזה דברי זוהר דאין אוכלין הבשר והגבינה בשעת חרא (כל זה מדברי המטה ראובן ס"ט, וענין זה כתב המהר"ש"ל בח"א יור"ד סי' י"ג דאין קונת זוהר לשעה שלימה, ע"ש).

וכפ"ש דברי זוהר (פרי חדש יור"ד סי' פ"ט סק"ו, ורפ"י תשובה סי' פ"ט סק"ט) בשם הגה"מ, ע"י מהר"ש"ל הנ"ל שכתב כדומה ל"דאסור להתקיים אין נזהרים כל כך [להמתין שעה שלימה] ע"ש.

רמ"א (סי' פ"ט סוף ב') ובנו"כ ס"ס.

וכן פסק הגאב"ד הרמ"א פרי"ד זצ"ל והובא במד"מ דשמעתא אות שד"מ וז"ל "אמר לי

לדודין דנהנין להמתין חצי שעה אחרי אכילת חלב סגי בלא קינוח והדחה".

וכ"כ בשו"ת קרן לודד (א"ח סי' ק"מ אות ב') דאף שממתין חצי שעה צריך לעשות קינוח והדחה, ובאמת דעת הש"ך (ב"ש פ"ט סק"ז) דאם המתין שעה שלימה אחר בשר, אין צורך קינוח והדחה, אמנם

ה"ש"ך (שם סק"ב) חולק ומצריך קינוח והדחה אף אחר שעה וכן פסק ה"ש"ך (סק"ז - פ"ט) בשם כמה אחרונים.

ושכן שנתבאר [בגליון של פרשת בחוקותין] לגבי הדין של המתנת שש שעות אחר בשר, וזה

לשון הגר"מ מליצ'א (ת"ח סי' ב"ז) "מי שניקח בעצמו לפי מצוה שנינו שהגבינה נכנסת לבין שיניו ודאי

צריך שיתן חצי שעה, דקינוח לא מהני לנקות השיניים, וכמוכח ב"ל ע"י מה שזכרנו ע"ל יצא

מבין שיניו מה שנכנס שם מקודם, וכן מפורש ברמב"ם וכו' ע"ל.

דרכי תשובה (סי' פ"ט סק"ז) בשם ריב"ז מ"ס חיים, ומנחת יעקב (כלל ע"ו סק"ח) בשם הרש"ל (שי"ש

פ"ח חולין אות ג') והוסף הרש"ל דמי שקוב לודאי יוכל לנקי השיניים הנקובים לא יאכל בשר אחר גבינה ע"ש, ואין זה

סתירה למה שכתבנו דבשר שבתוך נקבי השיניים מתעפש ונסדר, דזהו רק לאחר שש שעות אבל

לא אחר חצי שעה (בדי השלחן סי' פ"ט ביאורים ד"ה אם יש).

ישראל טרודים באפייט מצה ובמזמון ביעור חמץ להכין כל צרכי התג, מה שאין כן בתג השבועות צריכים לעשות הנחה מ"ט יום, וההנחה לתג השבועות הוא שייכן האדם את עצמו שיהיה הוא מוכן לקבלת התורה, וההנחה לתג השבועות הוא על ידי לימוד התורה. ואם כי לא נשאר נו רמז וכן קצו יכולים עוד לתקן הרבה בהם, וכדברי א"ז זלה"ה בקדושת יום טוב (פ' אמור) לפרש הכתוב (ויקרא כ"ט) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומן התנופה שבע שבועות, תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, כי וספרתם הוא מלשון ספיר ויהלום, היינו שאתם צריכים להאיר עצמכם ולתקן מעשיכם בימים אלו, אמנם אף כאשר חלפו ועברו כמה שבועות ולא תיקנו עדיין כלום, אל יאמרו לנפשם נושא, אלא עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, פי' אף ביום האחרון מימי הספירה תוכלו לתקן ולהאיר כל החמשים יום, ע"כ. (מש"ב ע"ב) בעבודת ישראל לפ"ח, ועל אמת כמה וכמה שיש לנו עוד יותר משינוי בודאי שיכולים לנו עוד לתקן הרבה. והשי"ת יהא בעזרונו שנזכה לעשות הנחה הראויה לימים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום, ונזכה לקבל התורה הקדושה בשמחה ובתורה ובאנפין נהיירין, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

מחמת חוסר מקום לא הדפסנו כל החיי ואי"ה עוד חזון למועד

דברות קודש מביק אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

פי האתן

יתבאר בהקדם מה דאיתא במדרש (ויק"ד פ"ד ס"ו) כי דעת האומות שישראל בטלין ברוב לגביהו, כי אדם המעט מכל העמים. אמנם ידוע מדברי חז"ל (תנ"כ פ"ט) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו כפי ברוב, ואם כן כאשר ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, דכל קבוע כמחצה על מחצה, אבל לאחר שגלו היו ניידים במקומם ושוב אל הוי כמחצה על מחצה, ותעודת הקדושה מרוע אינם בטלים ברוב האומות. ותו"ק בספ"ק נעום אלימך (פ' מנחות) על פי מה דקיי"ל (פ"ד ס"ט פ"ד ס"ד) דבר הובק צריך ביטול נגד כל הדוכן, וכאשר בני ישראל עושים רצונו של מוקם, הרי הם דבוקים בהבורא ית"ש, ושאנו דבוקים בו יתברך אינן יכולים לנטל אתו, ע"כ.

ו"ל פ' בזה הכתוב ויפתח ה' את פי האתן ותאמר לבלעם מה עשית לך כי הכיתני זה שלש רגלים, ופירש"ל ז"ל רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החונגת שלש רגלים בשנה. ותקשו המפרשים למה הזכירו לו לבלעם דייקא מצוה זו של שלש רגלים יותר מכל שאר מצוות שבתורה. דהנה כתב א"ז זלה"ה בייטב לב (פ' שמות) לפרש הכתובים (פ' בלק) ויג מואב מפני העם מאד כי ר"ב הוא וגו', על ידי והוא יושב ממולי בקבועות, דאז הוא להו לישראל דין רוב להכריע עצמם לךפ וזות, לזה לכה ארה לי וגו' ואגרשנו מן הארץ שיהא להם פיזור והבטלה ברוב, כע"ז. אמנם ממאור בספ"ק כי הציאה לטובה מורה על התרבות בהשי"ת, כי בחיות האדם בבית יש בו מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, אבל בציאתו אל הסוכה הוא בלא אל, וזה מורה כי בני ישראל דבוקים בו יתברך ואינם תחת ממשלת שום שר בשמים כי אם תחת הבור"ע, אמנם הטובה מורה גם על הגלות, ולכן בחג הסוכות אנו אומרים בכוכב צאתי מביתי החוצה ודרך מצותיך ארוצה יחשב לי כאילו הרחקתי נוד, כי בכל השנה אינו טוב להיות נוד כי יש חשש להתבטל ברוב אומות, אבל בחג הסוכות כאשר דבוקים בהשי"ת אז אנו מבקשים שיחשב לי זאת כאילו הרחקתי נוד בגלות, ולא חיששין לביטול, כי מהו רואים דבוקי ישראל לאביהם שבשמים, כי השי"ת מלא כל הארץ כבודו.

ולזה אמר בלעם אתה רוצה לעקור אומה החונגת שלש רגלים, ואחד מהם הוא חג הסוכות דאז בני ישראל הם דבוקים בה' וממילא אינם בטלים ברוב, ועל כן לא תוכל להם.

ומעתה י"ל דלכן נברא פי האתן בערב שבת בין השמשות, דהנה כתב א"ז זלה"ה בייטב לב (פ' אמור) בביאור מאמרו (והו"ק פ"ד ק"ג) מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבבות ימים טובים אפילו בשבת של חול, הכוונה על תוספות שבת, דקיי"ל (א"ח סי' רס"א) שמצה להוסיף איזה זמן שהוא רדאי יום מחול על הקדוש, ואותו תוספתו של יו"ד אין שבת, והוא יקרא שבת של חול, שניתוף בשבת מיום החול, וגם אז יש השראת השכינה, ע"כ. ועל כן בערב שבת בין השמשות זמן תוס' שביק' דאז זוכים בני ישראל להשראת השכינה ודבוקות בה', אם כן נסתר טענת אד"ע שיתבטלו ישראל ברוב, על כן אל נברא פי האתן.

וי"א אף צבת בצבת עשויה

ופי' במדרש שמאל צבת הוא מלשון רצון כמו שאומרים צבי ואתרעין בן ומסר לן אורייתא, ע"ש

והנה על פי מ"ל שכתב בבנינה לעתים (ירוש' ס"ד) לפרש מאמרו ז"ל (בכ"ח ה') כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים. כלומר מה ששאר בני אדם יצטרכו דיבור ואמירה להוכיח זולתם לעבודת ה', יעשה הוא בלא מוצא שפתים, אלא מה שהוא בעצמו מתנהג ביראת שמים זה עושה ורשם בלב כל אדם וממנו יראו וכן יעשו, והוא הכוונה כל אדם שיש בו, פי' בתוכו יראת שמים, אז אפילו אין אומר ואין דברים, אלא עושה נשמעים מאליהם, ועושים ורשם כאילו היה תוכחת מגולה, וממנו יקחו עשות כמחווה, ע"כ.

וא"ז זלה"ה בייטב לב (פ' מטות) האריך בזה דיש צדיקים אשרם בלי דיבור לאחרים רק כמה שגשג רצון קטן מעורר אחרים, ופי' הפסוק וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר בפה דברי תוכחה, זה הדבר אשר צוה ה', אמנם איש כי ידור נדר וכו' לאסור איסר על נפשו לשמור ולעשות את אשר צוה ה', אז לא יחל דבריו לא לצטרף לחלל דבריו ושפתו להוכיח שום חטא ועון כלל, כי אם ככל היוצא מפיו יעשה ויקיים בעצמו, ואז ממילא ידמו לעשות כמעשהו ויזיכו במישור של עצמו לזולתו בלי שום דיבור וצו"ק ע"כ. וזהו ביאור המשנה אף צבת, היינו שישנו לעשות רצון הבורא ית"ש, בצב"ת עשויה, נגדם כמה שהצדיק יש לו רצון לעבודת ה', ובהו מעורר גם אחרים עמו.

ע"כ עומדים אנו לפני תג השבועות, ונתבאר מדברינו אלה מעלת קבלת התורה שעל ידי זה אנו זוכים להנות מטוב עולם הזה, ויתכן לומר בזה טעם לשבח על הקרבת שתי הלחם בתג השבועות, כי לחם כפשוטו הכוונה על השפעת הפרנסה, גם רמז על לימוד התורה ככתוב (מש"ל ה' ט) לכי לחמו בלחמי, ולזה הקריבו שתי הלחם לרמז שבחב השבועות יום קבלת התורה מלבד מה שזכינו להשפעת הרוחני של הורה הקדושה, עוד אנו זוכים להשפעת הגשמי להנות מטוב עולם הזה משום הד"ל מציל מזונו של ים.

וכאשר קרבו ויראתי ימי קבלת התורה עלינו לעשות הכנה דרבה לקבל עלינו עול מלכות שמים ועול התורה והמצות מחדש, וההכנה לתג השבועות הוא גדולה מההכנה לשאר רגלים, כי בתג הפסח אמרו חז"ל (פ' מסעי) שואלין ורוששן שלשים יום, ואז בני

עוד אפשר לומר בהקדם דברי מהר"ש פרי"מ (ביאור החיד"א בראש דוד פ' תצוה) על אמרו ז"ל (תנ"כ ויט"א פ"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו נטל עולם הזה. וקשה דלפי זה אין מצאנו דברי חז"ל לעשות חיל ולאכול חלת הארץ, והלא יאמרו גול הוא בדינו כי שייך כולו לעשו. והתירו"ך כי אמרו חז"ל (שבת פ"ח) תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית, אם יקבלו ישראל את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. ואם כן אלמלא קבלו ישראל את התורה מוט התמוטטה הארץ ונמצא העולם אבר, וכאשר באו ישראל וקבלו התורה קיימו הארץ ומלואה, וקיי"ל (בבא מציעא פ"ג) דהמציל מזונו של ים ומשילוחו של נהר הרי אלו שלו, ועל כן מגיע לנו להנות מטוב העוה"ז על פי הדין, ע"כ.

ועל פי זה יש לפרש מאמר הגרמ"א (פסחים פ"ח) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי ל"כ"ם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא. והטעם בזה דמאחר שעל ידי קבלת התורה אנו זוכים להנות מטוב עולם הזה, על כן ביום זה בעינן נמי ל"כ"ם, לעסוק באכילה ושתיה וצרכי הגוף, להורות שעל ידי קבלת התורה יכולים אנו להנות ברין מטוב עולם הזה.

ובהו י"ל פ' הכתוב ויפתח ה' את פי האתן ותאמר לבלעם מה עשית לך כי הכיתני זה שלש רגלים, ופירש"ל ז"ל רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החונגת שלש רגלים בשנה. ותקשו המפרשים למה הזכירו לו לבלעם דייקא מצוה זו של שלש רגלים יותר מכל שאר מצוות שבתורה. דהנה בלק אמר ואגרשנו מן הארץ, כי טען דאין לנו